

PITANJA O RADU I RADNIM ODNOSIMA U ZAKONU O MORSKOM RIBARSTVU

Question about Work and Employment According to Marine Fisheries Law

dr. sc. Marinko Đ. Učur, dipl. pravnik

redoviti profesor i znanstveni savjetnik
Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci
E-mail: ucur@pravri.hr

UDK 639.22(497.5)(094.5)

Sažetak

Nakon početka primjene Zakona o morskom ribarstvu (NN, br. 56/10.) pojavilo se nekoliko značajnih pitanja o radu i radnim odnosima u toj djelatnosti, kako u ulovu, tako i u marikulturi (uzgoju). Morsko je ribarstvo djelatnost morske tehnologije i ima brojne javnopravne karakteristike, kao i druge djelatnosti koje se u okviru toga uče.

Zakon je usklađen i s pravnom stečevinom EU-a.

Rad i radni odnosi, uz uzgoj i ulov bioloških bogatstava mora, zahtijevaju uz plovila i opremu dobre i stručne radnike u ovoj djelatnosti. Propisuju se uvjeti za obavljanje gospodarskog ribolova na moru, uvjeti koje moraju ispunjavati ribari, isprave, ribolovni alati i drugo. Na ribolovnoj floti rade obučeni ribari, a na drugim poslovima, bave se radnici različitih zanimanja povezanih s morskim ribolovom.

Riječ je o interdisciplinarnom području, pa ga tako treba izučavati.

Gljučne riječi: morsko ribarstvo, ribari, ribolovni alati, ribolovna flota, propisi.

Summary

After the beginning of the application of The Law on Maritime Fishing of Official Gazette of The Republic of Croatia No. 56/10, there has been stressed some significant questions on work and work relations in this activity, either in catch or in mariculture (breeding). Marine fishing is an activity of marine technology having numerous characteristics as well as other accompanying activities being taught.

The law is in compliance with legal acquirement of The European Union.

The law and work relations besides breeding and catch of biological marine resources requires both craft and gear as well as qualified workers in this activity. The conditions for carrying out economic fishing at sea, the conditions that fishermen must fulfill, certificates, fishing gear etc. Qualified fishermen work aboard fishing fleet. Other workers occupy the positions of different qualifications related to marine fishing.

It is an interdisciplinary area and it should be studied in this way.

Key words : marine fishing, fishermen, fishing gear, fishing fleet, regulations

UVOD / Introduction

Dana 23. travnja 2010. Hrvatski sabor donio je Zakon o morskom ribarstvu¹. Uz brojna pitanja i odnose, Zakon o morskom ribarstvu (u nastavku: Zakon) izravno ili neizravno uređuje i neke pojmove, subjekte i pitanja bitna i za radnopravne odnose. To su: ribar, ribolov, ribarska plovila, uzgajališta morskih organizama, registar subjekata u ribarstvu, gospodarski ribolov, stručno osposobljavanje za obavljanje gospodarskog ribolova, uzgoj riba i drugih morskih organizama, inspeksijski nadzor i drugo.

S radnopravnoga gledišta pojedine odredbe Zakona analiziraju se kao dio pomorskoga radnog prava, dakle s aspekta radnopravnih odnosa u gospodarskim djelatnostima povezanim s morskom tehnologijom. To se odnosi na ribare i marikulturu.² Uz druge razloge, Zakon je pravno zanimljiv jer je donesen i poradi usklađivanja s pravnom stečevinom EU.³ To se odnosi na pitanja „upravljanja resursima, te pitanja nadzora i kontrole“, sukladno ciljevima zajedničke ribarstvene politike u Europskoj uniji. Dakako, sve to prate rad i radni odnos u ribolovu i razvoju marikulture, uz primjenu jedinstvenih mjera u sustavu mjerodavne politike.

Gospodarenje i zaštita obnovljivih bioloških bogatstava mora, način i uvjeti obavljanja ribolova i uzgoja, praćenje ulova i uzgoja zahtijevaju, uz plovila i opremu, dobre, stručne radnike u ovoj djelatnosti na poslovima planiranja u upravljanju biološkim bogatstvima mora i ugrozama bioloških resursa mora.

Zakonom se određuju: uvjeti za obavljanje gospodarskog ribolova, a time i uvjeti koje moraju ispunjavati ribari (bez obzira na to jesu li poslodavci ili posloprimci); brojne isprave – povlastice, kao karakteristike javnopravnih ovlasti u ovim odnosima; stručna osposobljenost za obavljanje gospodarskog ribolova (opet kao javnopravna karakteristika), uz ostalo i zbog alata koji su u gospodarskom ribolovu dopušteni.

U ovom će se radu prvenstveno pisati o radnopravnim karakteristikama u gospodarskom ribolovu, bez obzira na to što Zakon utvrđuje i druge pojmove, kao što su: mali obalni ribolov, športski i rekreacijski ribolov, ribolov u znanstveno-nastavne svrhe i ribolov za potrebe akvarija. Tu treba priključiti i ribolovni turizam, i zbog specifičnih poslova i radnih operacija. Svi ti poslovi obavljaju se prvenstveno po pravilima koja se odnose na ribarsku flotu, za koja je propisan kapacitet u vezi sa snagom pogonskog stroja i tonažom plovila. Tu je i

pitanje inspeksijskog nadzora.

Riječ je o interdisciplinarnome području pa ga tako treba i proučavati i analizirati.

GOSPODARSKI RIBOLOV / Economic fishing

„Gospodarski ribolov je djelatnost lova i sakupljanja morskih organizama koji se obavlja temeljem povlastica za gospodarski ribolov zbog stjecanja dobiti.“ „Ribolov je lov i sakupljanje riba i drugih morskih organizama.“ „Ribar je fizička osoba koja sudjeluje u obavljanju gospodarskog ribolova, bez obzira je li riječ o zaposleniku ili vlasniku obrta ukoliko isti sudjeluje u ribolovu.“ „Ribarsko plovilo je brod ili brodica koji se koristi ili se može koristiti za obavljanje gospodarskog ribolova i opremljen je za gospodarski ribolov, te upisan u Registar ribarske flote Republike Hrvatske.“⁴

Pritom se mora polaziti od posebnosti djelatnosti gospodarskog ribolova „poput pogibelji, vjerojatnosti ozljede na radu, oštećenja zdravlja, trajanja radnog vremena, nesigurnosti ostvarivanja prihoda i slično“⁵ (Istaknuo M. U.)

Radnici – ribari rade na ribarskim plovnim objektima u ribarskim (i drugim) lukama, privezištima za ribarske brodove, iskrcajnim mjestima, skladišnim prostorima i slično (uglavnom na moru i uz more). „Ribe i drugi morski organizmi u moru obnovljivi su dijelovi prirode od interesa za Republiku Hrvatsku i imaju njezinu osobitu zaštitu koja se provodi sukladno odredbama ovoga Zakona [...]“ i propisa iz zaštite prirode i okoliša.⁶

Poslodavac je pravna i fizička osoba koja se bavi ribolovom i uzgojem „pod uvjetima utvrđenim ovim Zakonom i propisima donesenim na temelju njega“.⁷

Pojam „ribolovno more“ treba tumačiti i u skladu s Pomorskim zakonikom.⁸ Zakon precizira da se njegove odredbe i „odredbe podzakonskih propisa donesenih na temelju njega“ primjenjuju na sva plovila pod zastavom Republike Hrvatske.

Zakon utvrđuje i brojne zabrane bitne i za odgovornost radnika – ribara (npr. ulov riba i morskih organizama „veličina manjih od iskrcajnih veličina“ za vrijeme lovostaja i dr.).

Posebna karakteristika poslodavaca po ovom Zakonu je njihova registracija u „Registru subjekata u ribarstvu“, što ga vodi ministarstvo (uz propisanu registraciju trgovačkih društava, zadruga, obrta i dr.). To su subjekti koji: obavljaju gospodarski ribolov na

¹ Zakon o morskom ribarstvu, NN, br. 56/10.

² Marinko Đ. Učur, Pomorsko radno pravo, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 1997.

³ Hrvatski sabor, Prijedlog zakona, PZE, b. 513

⁴ Zakon – cit. čl. 2., st.1, t. 4, 23, 24. i 25.

⁵ Isto, čl. 3. st. 5.

⁶ Isto, čl. 6. st. 1.

⁷ Isto, čl. 6. st. 3.

⁸ Pomorski zakonik, NN, br. 181/04, 76/07, 146/08

moru, mali obalni ribolov, uzgoj, prvi kupci u ribarstvu, ribari, sve fizičke i pravne osobe ovlaštene na temelju odredaba ovoga i drugih propisa u djelatnosti prerade ribe i drugih vodenih organizama i drugo.⁹

Za ovu djelatnost specifično je i da se brojnim heteronomnim propisima uređuju pitanja koja tu djelatnost determiniraju, a samim time i rad i radni odnosi u njoj. To se odnosi na: ograničenje vremena ribolova, što opet uvjetuje sezonski rad i rad na određeno vrijeme; povremeno i privremeno povećanje opsega posla, što utječe na radno vrijeme, odmore i dopuste, preraspodjelu radnog vremena, noćni rad, prekovremeni rad i dr.; „osobine, označavanje, način uporabe i namjenu pojedinih vrsta ribolovnog alata, način ribolova i dr.; zabranu izdavanja povlastica za ribolov; ograničenje ulova i sl., što utječe na visinu primanja; ribolov u zaštićenim ribolovnim područjima s određenim ribolovnim alatima i opremom; iskrcajne veličine i lovostaje; posebne zabrane ribolova; poribljavanje, zabrane onečišćenja i dr.“ Tu su i propisi financijske naravi o naknadi za obavljanje ribolova i drugo.

Povlastica za ribolov / Fishing privileges

To je još jedna javnopravna karakteristika djelatnosti gospodarskog ribolova. U nju se upisuju plovila, ribolovni alati i oprema te ribolovna zona.

„Za vrijeme obavljanja gospodarskog ribolova, od polaska do povratka, na ribarskom plovilu mora biti odgovorna osoba u obavljanju gospodarskog ribolova, a koja mora biti stručno osposobljena za gospodarski ribolov“¹⁰, a povlastica mora za sve to vrijeme biti na ribarskom plovilu¹¹. (Istaknuo M. U.)

Povlastica je javna isprava. Izdaje se vlasniku plovila „kojemu pripadaju sva prava i obveze iz povlastice“. Pravo na ribarsku povlasticu nema vlasnik ribarskog plovila kojemu je „izrečena zaštitna mjera trajne zabrane obavljanja ribolova na moru“. Prava iz jedne prenosiva su na drugu povlasticu za ribolov, a može se prenijeti i na drugu osobu ako je plovilo na kojemu je bila izdana „povučeno“ i pri kupnji, darovanju ili nasljeđivanju „plovila na koje je izdana povlastica“. Taj je postupak posebno propisan („javni poziv“), kao i uvjeti „koje mora zadovoljiti ovlaštenik povlastice“: registracija za obavljanje djelatnosti gospodarskog ribolova na moru, „da je sam stručno osposobljen za gospodarski ribolov ili ima najmanje jednog zaposlenog djelatnika stručno osposobljenog za gospodarski ribolov“ i „da ima na plovilu odgovornu osobu za obavljanje gospodarskog

⁹ Zakon – cit. čl. 13.

¹⁰ Isto, čl. 25, st. 2.

¹¹ Isto, čl. 25, st. 3. „ili uz osobu koja obavlja ribolov“.

ribolova ukoliko sam ne obavlja ribolov“, te da mu nije „izrečena zaštitna mjera trajne zabrane obavljanja gospodarskog ribolova na moru“.¹²

Povlastica se izdaje po posebnom propisu što ga donosi za to ovlašten ministar. O tome se vodi propisani Registar. Propisom ministra određuju se uvjeti i postupak pohrane povlastica za ribolov i vođenje posebnog upisnika zbog razloga koje utvrđuje Zakon.¹³

Povlastica za ribolov može se trajno oduzeti.¹⁴

Ministarstvo vodi Registar trajno oduzetih povlastica za ribolov.¹⁵

Stručno osposobljavanje za obavljanje gospodarskog ribolova / Professional qualification for carrying out economic fishing

Gospodarskim ribolovom može se baviti samo stručno osposobljena osoba, što se dokazuje posebnim uvjerenjem,¹⁶ koje izdaje Ministarstvo nakon što osoba položi ispit prema Programu ispita za obavljanje gospodarskoga ribolova. Program propisuje ovlaštenu ministar „uz mišljenje ministra nadležnog za obrazovanje“. O tome se, a posebno o izdanim uvjerenjima, vodi Registar.¹⁷

Ribolovni alati u gospodarskom ribolovu / Fishing gear in economic fishing

Jedna od karakteristika koja determinira rad ribara i radnika u radnom odnosu jest uporaba ribolovnih alata i opreme u gospodarskom ribolovu. Oni se moraju nalaziti na ribarskom plovilu (ako su i kada su upisani u povlasticu). Zakon taksativnim normama propisuje zabrane upotrebe ribolovnih alata i opreme (protivno njihovoj namjeni, na nepropisan način, ako im „konstrukcijsko-tehničke osobine ne udovoljavaju propisanim uvjetima“; u većoj količini od propisane; u vrijeme zabrane), na cijelome ribolovnom moru Republike Hrvatske.¹⁸

Posebno pitanje koje uređuje Zakon jest „obavljanje gospodarskog ribolova ronjenjem uz uporabu ronilačkih aparata“. Pritom „osobe koje rone moraju biti stručno osposobljene za ronjenje, što dokazuju uvjerenjem o stručnoj osposobljenosti za ronjenje koje izdaje ovlaštena organizacija, sukladno posebnim propisima“.¹⁹

¹² Isto, čl. 26.

¹³ Isto, čl. 27. i 28.

¹⁴ Isto, čl. 30. i 31.

¹⁵ Isto, čl. 32.

¹⁶ Isto, čl. 33. st. 1. i 2.

¹⁷ Isto, čl. 33. st. 3. – 5.

¹⁸ Isto, čl. 34.

¹⁹ Isto, čl. 37, st. 5: Vidi propise o ronjenju: Pravilnik o uvjetima za

Mali obalni ribolov / *Small shore fishing*

Ima dosta pitanja i odnosa što ih uređuju odredbe Zakona koje se odnose na mali ribolov: obavlja ga fizička osoba stručno osposobljena, na temelju odobrenja za mali obalni ribolov, koji se obavlja „samo plovidom upisanim u odobrenje za uporabu propisanih vrsta i količina ribolovnih alata i opreme u najviše dvije susjedne ribolovne podzone“. Smije ga obavljati samo nositelj odobrenja. To znači da ne može zapošljavati, ili na drugi način radno angažirati, druge fizičke osobe. Propisan je dnevni ulov i zabrana ulova, a može se prodavati „samo krajnjim potrošačima“ i na mjestima koje odredi lokalna uprava, u „mjestu prebivališta vlasnika odobrenja“.²⁰ Ostala pitanja su: uporaba ribolovnih alata u malome obalnom ribolovu, odobrenja i drugo.²¹

ŠPORTSKI I REKREACIJSKI RIBOLOV NA MORU / *Sport and leisure fishing at sea*

U odredbama čl. 43. – 51. Zakona, uređuju se pitanja i odnosi: o dnevnim, višednevnim i godišnjim dozvolama za športski ribolov na moru (one se moraju nalaziti kod ribolovca za vrijeme obavljanja ribolova); o izdavanju dozvole za športski ribolov (i plaćanju); o ribolovu podvodnim puškama (dozvola ne smije biti izdana osobi mlađoj od 16 godina); o natjecanju u športskom ribolovu na moru; o rekreacijskom ribolovu i izdavanju dozvola za rekreacijski ribolov; o alatima i opremi za športski i rekreacijski ribolov.²²

Posebno se uređuje ribolov u znanstvene i znanstveno-nastavne svrhe i ribolov za potrebe akvarija, te ribolovni turizam (ovlaštenje za ribolovni turizam) i drugo.²³

RIBARSKA FLOTA / *Fishing fleet*

Zakon je uveo pojam ribolovne flote i njezina kapaciteta s obzirom na snagu pogonskog stroja i tonažu plovila. To je pravni okvir za donošenje drugih propisa i mjera „radi održivog upravljanja aktivnostima ribolovne flote“.

U registar se obvezno upisuju plovila u gospodarskom „malom obalnom ribolovu i akvakulturi“.²⁴

obavljanje obuke ronjenja i športsko-rekreacijskog ronjenja, NN, br. 105/00, 24/03; Zakon o športu, NN, br. 71/06.

²⁰ Isto, čl. 35.

²¹ Isto, čl. 36. i 37. (odobrenje se može izdati osobi starijoj od 60 godina s dohotkom po članu kućanstva do 50% proračunske osnove); čl. 38. – 41. U odredbama čl. 42. uređeno je pitanje „stručne osposobljenosti za obavljanje malog obalnog ribolova“.

²² Isto, čl. 43. – 51.

²³ Isto, čl. 52. – 54.

²⁴ Isto, čl. 55.

Obvezno se satelitski prate plovila u okviru Ribarstvenog *monitoring*-centra.

To će biti detaljnije propisano provedbenim propisom koji donosi za to mjerodavan ministar.²⁵

Sve će to zahtijevati zapošljavanje novih radnika, izravno ili neizravno uključenih u obavljanje različitih, redovito specijalističkih, radnih operacija u Registru ribarske flote, u kontroli kapaciteta, ribolovnih alata i opreme, satelitskom sustavu nadzora plovila (VMS) i Ribarstvenom *monitoring*-centru. To se odnosi i na primjenu odredaba Zakona koje reguliraju mjere praćenja ulova (vođenje očevidnika ulova, deklaracija, slanja izvješća o ulovu i dr.).²⁶

Zahtjevne su odredbe o: iskrcaju, prekrcaju i skladištenju ulova iz gospodarskog ribolova; iskrcaju s plovila pod stranom zastavom; prvoj prodaji i dostavi podataka o prvoj prodaji; drugi podatci o ribolovu u skladu s propisima ovlaštenoga ministra. Tu su i promatrači „koji će obavljati poslove kontrole i praćenja ribolova i uzgoja“.

Brojni administrativni poslovi neće zaobići ni osobe koje obavljaju športski ribolov i rekreacijski ribolov, u skladu s propisom za to ovlaštenoga ministra.²⁷

UZGOJ RIBA I DRUGIH MORSKIH ORGANIZAMA / *Fish breeding and other marine organisms*

Uzgoj riba i drugih morskih organizama obavljaju pravne i fizičke osobe „samo na temelju povlastice za uzgoj“ i „ako imaju zaposlene osobe stručno osposobljene za uzgoj“.

Ministarstvo propisuje kapacitet uzgoja ribe i drugih morskih organizama, pa „ukoliko kapacitet uzgoja ribe i drugih morskih organizama prelazi propisani kapacitet, pravne ili fizičke osobe smiju obavljati djelatnost uzgoja samo ako imaju zaposlenu ili ugovorno vezanu osobu koja ima završen preddiplomski ili diplomski sveučilišni studij ili stručni studij morskog ribarstva ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij ribarske, veterinarske, biološke, poljoprivredne ili slične struke koji uključuje područje uzgoja riba i drugih morskih organizama“.²⁸

Pitanje je, ako ta osoba nije u radnom odnosu, kojim će pravnim poslom (ugovorom) to moći realizirati (ugovor o djelu ili će taj posao ugovoriti poslodavac kod

²⁵ „Svacom plovilu koje je upisano u Registar ribarske flote dodjeljuje se jedinstveni identifikacijski broj (CFR)“. Isto, čl. 56, st. 3.

²⁶ Isto, čl. – 60.

²⁷ Isto, čl. 61. – 67.

²⁸ Isto, čl. 68.

kojega je ovaj u radnom odnosu).

„Pravne i fizičke osobe smiju obavljati uzgoj samo na dijelu pomorskog dobra za koji imaju koncesiju.“²⁹

Posebno se realiziraju: uvjeti uzgoja, zabrana drugih aktivnosti oko uzgajališta, pitanje povlastica za uzgoj, uzgoj alohtonih organizama, zaštićenih organizama, podatci i normativi uzgoja i stručna osposobljenost za uzgoj.³⁰

Izneseni dio pripada gospodarskim djelatnostima morske tehnologije.³¹ Određuju je javnopravne karakteristike, pa i u radnim odnosima, kao što su: povlastice za uzgoj; propisana stručna osposobljenost za uzgoj prema kapacitetima uzgoja; koncesija; odgovarajuće dozvole za uzgoj na kopnu „sukladno postupku davanja koncesije za uzgoj“; uporaba propisanih količina hrane za ribu (što utječe i na broj zaposlenih); zabrana drugih aktivnosti oko uzgajališta; postupanje u općemu upravnom postupku i upravnom sporu; vođenje registra; prestanak valjanosti povlastici za uzgoj; oduzimanje povlastice za uzgoj; uzgoj temeljen na načelu korištenja ulovljenim organizmima; znanstvena istraživanja; podatci o uzgoju; normativi i drugo.³²

„Uzgojem mora upravljati osoba stručno osposobljena za uzgoj.“³³ To se dokazuje uvjerenjem ovlaštenoga ministarstva. Osoba će dobiti uvjerenje ako položi ispit prema Programu ispita za obavljanje uzgoja riba i drugih morskih organizama, ili je prethodno završila školu za zanimanje ribarsko-nautički tehničar „u obrazovnom sektoru poljoprivreda, prehrana i veterina“, ili studije točno određene u odredbama stavka 3. članka 81. Zakona.

O svemu se vode propisane evidencije i registar.³⁴

INSTITUCIONALNA PODRŠKA / *Institutional support*

Djelatnost morskog ribolova ne može se valjano ostvarivati bez djelovanja „tijela državne uprave, jedinica lokalne i područne samouprave, znanstvenih i stručnih institucija, ustanova za pružanje usluga u ribarstvu, komora te različitih oblika stručnog i interesnog povezivanja u području ribarstva, kao i udruženja u ribarstvu“. To zahtijeva zapošljavanje i rad brojnih stručnih i znanstvenih radnika, a posebno onih koji će

obavljati stručne i upravne poslove, kao „savjetodavna služba u ribarstvu, uzgojno selekcijski i reprodukcijski rad u ribarstvu, zaštitu zdravlja i dobrobiti životinja“.³⁵

To je međusobno uvjetovan i povezan lanac odnosa u lukama, iskrcajnim mjestima, privezištima, odgovarajućoj infrastrukturi za uzgoj i tržište ribom. Tu su i javna i privatna savjetodavna služba u ribarstvu (propisane i registrirane) u skladu s propisom ministra.

UPRAVNI I INSPEKCIJSKI NADZOR / *Management and inspection survey*

U odredbama Zakona o nadzoru nalaze se i one što ističu značenje stručnjaka i drugih zaposlenih koji će u ministarstvu obavljati upravni nadzor, te inspekcijski nadzor ribarskih inspektora (viših i rib. inspektora), uz druge državne službenike koje za to ovlasti ministar. Tu su i inspektori sigurnosti plovidbe i policijski službenici kao ovlaštene osobe u Obalnoj straži Republike Hrvatske na području zaštićenoga ekološko-ribolovnog pojasa. Određene ovlasti imaju i gospodarski inspektori Državnog inspektorata „u dijelu koji se odnosi na promet riba i drugih morskih organizama“.

U tom smislu propisani su: uvjeti za inspektora (završen studij, radno iskustvo u struci i položen državni ispit za inspektora), za inspektora sigurnosti plovidbe, za policijske službenike i ovlaštene osobe Obalne straže; inspekcija u okviru međunarodno preuzetih obveza, ovlasti inspektora (pa i one što se odnose na pregled svih sredstava fizičke i pravne osobe koju nadziru); privremena obustava rada, što stvara i posebne probleme u radnopravnom smislu zaposlenih kod tih poslodavaca.³⁶

To se odnosi i na privremeno oduzimanje dokumentacije, predmeta, plovila, alata i opreme za ribolov, privremeno zapečaćenje alata i opreme za ribolov, te postupanja ovlaštenih osoba i dužnosti osoba koje podliježu inspekciji.

Pritom, utvrđen je dvostupanjski postupak u postupanju inspektora i izvršenju rješenja. Posebno su propisani: neprovođenje mjera, oblici inspekcije i inspekcijski zapisnici, planovi rada inspekcije, standardni postupci inspekcije, evidencije o obavljenim inspekcijama, rješenjima i prekršajima, iskaznica i znak inspekcije, te vođenje prekršajnog postupka.³⁷

²⁹ Isto, čl. 69. st. 1. Uzgoj na kopnu može se obavljati uz odgovarajuću dozvolu i koncesiju za zahvat mora za potrebe uzgoja.

³⁰ Isto, čl. 30. – 81.

³¹ Učur, op. cit.

³² Kao i poz. bilješki br. 30.

³³ Zakon: čl. 81, st. 1.

³⁴ Isto; čl. 81. st. 4. – 6.

³⁵ Isto, čl. 82.

³⁶ Isto, čl. 85. – 90.

³⁷ Isto, čl. 91. – 104. Prekršajni zakon, NN, br. 107/07.

POSEBNE ODREDBE / *Special provisions*

U IX. glavi Zakona uređuju se dva područja odnosa: Mišljenje pri donošenju propisa i Međunarodne obveze. Za prvi dio bitne su nomotehničke napomene kao objektivne pretpostavke za donošenje propisa po Zakonu, a za drugi dio način i sadržaj međunarodnih obveza koje ima Republike Hrvatska prema stranim pravnim i fizičkim osobama „samo temeljem međunarodnih obveza koje je preuzela Republike Hrvatska ili članstvom u međunarodnim organizacijama“.³⁸

Naime, u članku 105. utvrđena je obveza da prije donošenja provedbenih propisa ministar mora zatražiti znanstveno i stručno mišljenje od pravne osobe registrirane za poslove istraživanja mora i od strukovnih udruga ribara. To je bitna oznaka postupaka u donošenju ovih propisa a odnosi se na uvjete poribljavanja mora (koje propisuje ministar za poslove morskog ribarstva); ograničenje vremena ribolova; konstrukcijsko-tehničke osobine, označavanje, način uporabe i namjena pojedinih vrsta ribolovnih alata (uključujući i tradicionalne ribolovne alate) i opreme za ribolov (uključujući i rasvjetna tijela u ribolovu plivaricama); iskrajnu veličinu gospodarski važnih vrsta riba i drugih morskih organizama; zabranu svih ili određenih vrsta ili načina ribolova; trajnu ili privremenu zabranu ribolova; zabranu izdavanja povlastica i odobrenja; dopuštenu količinu ulova; način raspodjele i upravljanja dopuštenim količinama ulova; postavljanja umjetnih brakova; riblja naselja i posebne mjere.

Sve se to obavlja onako kako je propisano uz suglasnost ministra zaduženoga za zaštitu prirode, za poslove pomorstva, za zaštitu okoliša i drugo.³⁹

Ministar propisuje zaštićena ribolovna područja (posebna staništa i posebnu regulaciju ribolova), te iskrajne veličine riba i drugih morskih organizama uz regulaciju ribolova za posebne biocenoze.⁴⁰

Isti postupak vrijedi i za provedbene propise koji se odnose na povlastice za ribolov⁴¹, te za reviziju povlastice.⁴²

Propisivanje normativa za uzgoj zahtijeva poseban postupak.⁴³

KAZNENE ODREDBE / *Penalty provisions*

U odredbama članaka 107. – 112. uređena su brojna pitanja i odnosi u kaznenoj odgovornosti: novčane kazne

za prekršaj pravna osoba, odgovornih osoba u pravnoj osobi, odgovornih osoba u obavljanju gospodarskog ribolova na moru, fizičke osobe obrtnika, fizičke osobe i/ili nositelja odobrenja za mali obalni ribolov za protupravna ponašanja i povrede određenih norma Zakona. Posebne kazne propisane su za zapovjednike ili voditelje stranog plovila, ili člana posade na stranom plovilu.⁴⁴

PRIJELAZNA RJEŠENJA I ZAKLJUČAK / *Interim solutions and conclusion*

Odredbe članka 113. donose pitanja „prijelaznih odredaba“ za pravne i fizičke osobe koje su na dan stupanja na snagu ovoga Zakona ovlaštenici povlastica za obavljanje gospodarskog ribolova na moru i vlasnici ribarskih povila, tako da će im se izdati nova povlastica „u roku godine dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona“⁴⁵.

To se odnosi i na uvjerenja za gospodarski ribolov (bez polaganja ispita) stečena temeljem Zakona o morskome ribarstvu (NN, br. 74/94., 57/96., 46/97. i 48/05.) i na uvjerenja o stručnoj osposobljenosti.⁴⁶

Ministar će donijeti provedbene propise za ovaj Zakon u roku od godine dana od njegova stupanja na snagu, do kada će se primjenjivati propisi doneseni na temelju Zakona o morskome ribarstvu (NN, br. 74/94., 57/96., 46/97. i 48/05.), točno označeni u članku 114. Zakona.

Do 31. prosinca 2014. vrijedit će odredbe Zakona o morskome ribarstvu (NN, br. 74/94., 57/96., 46/97. i 48/05.) koje se odnose na mali ribolov.⁴⁷

Odredba članka 73. o oduzimanju povlastice za uzgoj vrijedi do dana pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.

S danom ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju primijenit će se odredbe članka 18. o reguliranju ribolova nad posebnim biocenozama.

Odredba članka 104. o Vijeću za prekršaje stupa na snagu s danom imenovanja toga Vijeća.⁴⁸

Preostaje puno posla svim subjektima koji su izravno ili neizravno povezani s djelatnošću morskog ribarstva. Jedni reguliraju (vlada, ministarstva i dr.), drugi realiziraju ili sudjeluju u realizaciji propisanoga, a treći nadziru i provjeravaju. Vlada će donijeti Nacionalni strateški plan razvoja ribarstva. Cilj je odgovorno gospodariti živim bogatstvima mora i istovremeno održavati tradiciju

³⁸ Isto, čl. 105. i 106.

³⁹ Isto, čl. 105. u vezi s čl. 14.

⁴⁰ Isto, čl. 105. u vezi s čl. 15., 16. i 18.

⁴¹ Isto, čl. 105. u vezi s čl. 26.

⁴² Isto, čl. 105. u vezi s čl. 29. i 77.

⁴³ Isto, čl. 105. u vezi s čl. 80.

⁴⁴ Isto, čl. 107. – 112.

⁴⁵ Vidi čl. 26. u vezi s čl. 113.

⁴⁶ Vidi čl. 33, st. 2., čl. 42, st. 1. i čl. 82, st. 1. u vezi s čl. 113.

⁴⁷ Zakon: čl. 115.

⁴⁸ Isto: čl. 115. i 116.

morskog ribarstva, primjenjivati standarde u proizvodnji i očuvanju okoliša. To se treba uklopiti u zajedničku ribarstvenu politiku EU.

Uz ovaj Zakon morsko je ribarstvo uređeno i drugim propisima u granicama ribolovnih zona i na svim registriranim ribolovnim plovilima i od subjekata upisanih u Registar subjekata u ribarstvu. Propisani su dokumentacija i uvjeti za njezino posjedovanje.⁴⁹

Novi sustav nadzora i kontrole uređen ovim Zakonom, uspostavlja se i usklađuje sa zahtjevima Europske unije, prema poglavlju 13. (Ribarstvo).

U Zakonu su sadržane brojne odredbe o radnopravnim odnosima u djelatnostiorskog ribarstva, kako ulova, tako i u marikulturi. Uz Zakon o radu (NN, br. 149/09.) to će se regulirati i drugim propisima.

Brojne specifičnosti radnopravnog statusa ribara na pomorskim ribarskim plovilima, kao i sekundarni izvori prava EU u direktivama kojima se reguliraju ta pitanja, razlog su što je Zakon o radu izuzeo te radnike kada su u pitanju odredbe o radnom vremenu, odmoru, te dnevnom i tjednom odmoru, pa je ovlašten ministar za poslove rada da, uz suglasnost ministra za poslove ribarstva, donese „pravilnik o radnom vremenu, odmorima i dopustima radnika na pomorskim ribarskim plovilima“.⁵⁰ Uz to valja uključiti i obveze koje Republika Hrvatska ima na temelju ratificiranih međunarodnih konvencija Međunarodne organizacije rada, o ribarstvu.⁵¹

Treba također, uz opće propise o radu, ispoštovati sve navedene i druge specifičnosti u vezi s radom i radnim odnosima u morskom ribarstvu.

LITERATURA / References

1. Marinko Đ. Učur, *Pomorsko radno pravo*, Pravni fakultet, Rijeka, 1997.
2. Marinko Đ. Učur, *Radnopravni status pomoraca*, Pravni fakultet, Rijeka, 2003.
3. Marinko Đ. Učur, Sandra Laleta, *Konvencije Međunarodne organizacije rada s komentarima*, Zagreb, TIM press, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2007.
4. Ustav Republike Hrvatske, NN, br. 41/01., 55/01., 76/10. i 85/10.
5. Pomorski zakonik, NN, br. 181/04., 76/07., 146/08. i 61/11.
6. Zakon o morskom ribarstvu, NN, br. 56/10. i 55/11.
7. Pravilnik o radnom vremenu, odmorima i dopustima radnika na pomorskim ribarskim plovilima, NN, br. 82/10.
8. Pravilnik o postupku registracije i sadržaju registra ugovora o radu pomoraca i radnika na pomorskim ribarskim plovilima, NN, br. 70/10.
9. Pravilnik o ribarskim zadrugama, NN, br. 48/10.
10. Pravilnik o sadržaju i načinu registracije ugovora o radu pomoraca i ribara, NN br. 8/96
11. Pravilnik o sadržaju i načinu registracije odluke o izboru odnosno ugovora o zapošljavanju radnika pomoraca kao člana posade broda, NN, br. 73/94.

Rukopis primljen: 1. 7. 2010.

⁴⁹ Povlastica za ribolov, odobrenje za mali ribolov, uvjerenje o osposobljenosti za ribolov i dr. – vidi Hrvatski sabor, Prijedlog zakona o morskom ribarstvu P ZE, br. 519 (Zagreb, 11. ožujka 2010.), Pomorski zakonik, NN, br. 181/04., 76/07. i 146/08.

⁵⁰ Zakon o radu, NN, br. 149/09., čl. 3, st. 1. i 2.

⁵¹ Marinko Učur, Sandra Laleta, *Konvencije MOR-a (s komentarima)*, Pravni fakultet Rijeka, Tim press, Zagreb, 2007.